

ปิยะดา เกตุเรืองโรจน์ 2554: อำนาจทางการตลาดของโรงสีในตลาดข้าวหอมมะลิ
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
อาจารย์วิเศษ สุธาโต, Ph.D. 68 หน้า

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อประเมินอำนาจทางการตลาดของโรงสีในตลาดข้าวสารและตลาดข้าวเปลือกหอมมะลิ โดยใช้ข้อมูลรายเดือนระหว่างปี พ.ศ. 2542 – 2553 วิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด และวิธีสมการถดถอยสองชั้น เพื่อประมาณระบบสมการอุปทานข้าวเปลือกหอมมะลิ อุปสงค์ข้าวสารหอมมะลิ และสมการผลต่างระหว่างราคาข้าวสาร และข้าวเปลือกหอมมะลิ โดยใช้เทคนิคการเปรียบเทียบทางสถิติ ในสมการอุปทานข้าวเปลือก และสมการอุปสงค์ข้าวสารหอมมะลิ

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่ออุปทานข้าวเปลือกหอมมะลิ ได้แก่ ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรได้รับ และปริมาณน้ำฝน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อสมการอุปสงค์ข้าวสารหอมมะลิ ได้แก่ ราคาข้าวสาร และจำนวนประชากร และจากการประมาณสมการผลต่างระหว่างราคาข้าวสาร และข้าวเปลือกหอมมะลิ พบว่า โรงสีมีอำนาจตลาดเพียงเล็กน้อยในตลาดข้าวเปลือกหอมมะลิเนื่องจากโรงสีส่วนใหญ่ยังคงตั้งอยู่ในแหล่งผลิตข้าวเปลือกเพื่อลดต้นทุนการขนส่งทำให้ได้เปรียบในแง่ของสถานที่ตั้ง ขณะเดียวกันโรงสีก็มีการแข่งขันเพื่อแย่งชิงผลผลิตข้าวเปลือกเพื่อให้มีปริมาณผลผลิตเพียงพอในการสีเป็นข้าวสารตลอดทั้งปี ส่วนในตลาดข้าวสารนั้นไม่พบอำนาจตลาดของโรงสีเนื่องจากผลผลิตข้าวสารส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 71.5 นั้นได้ส่งออกไปต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อสมการความแตกต่างระหว่างราคาข้าวสาร และราคาข้าวเปลือกคือ ปัจจัยค่าจ้างแรงงาน และราคาน้ำมันดีเซล

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา คือ รัฐควรส่งเสริมนโยบายที่ทำให้มีการแข่งขันในการรับซื้อข้าวเปลือก เช่น ตลาดกลาง โดยทำให้ระบบมีความโปร่งใส และยุติธรรม นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรอง เช่น สหกรณ์การเกษตร และเครือข่ายระหว่างสหกรณ์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร และทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนมากขึ้น